

HET VERGEZICHT VAN DE MANTELZORGER

Colofon

Kitty Martens en Deirdre Beneken genaamd Kolmer
Het vergezicht van de mantelzorg

De Haagse Hogeschool
Johanna Westerdijkplein 75
2521 EH Den Haag

www.dehaagsehogeschool.nl/lectoraten
www.dehaagsehogeschool.nl/lectoraat-mz

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

Uitgeverij Eburon
www.eburon.nl

Kunstwerk op de kaft *Charme van Vervreemding*, Victor Sonna, 2008

Vormgeving Dienst Communicatie & Marketing, De Haagse Hogeschool

© 2014 C.J.M.A. Martens en D.M. Beneken genaamd Kolmer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

ISBN 9789059728998

HET VERGEZICHT VAN DE MANTELZORGER

**Een onderzoek naar perspectieven van mantelzorgers
op zorg en relaties**

Kitty Martens en Deirdre Beneken genaamd Kolmer

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Inleiding	9
Hoofdstuk 1 Mantelzorg: een theoretische beschouwing	11
1.1 Achtergrond en aanleiding	12
1.2 Feiten en cijfers	12
1.3 Mantelzorg en aanverwante begrippen	14
1.4 De relationele benadering	14
1.5 Loyaliteit binnen de balans van geven en ontvangen	16
1.6 Care Justitia	16
1.7 De zorgsituatie nader beschouwd	17
1.8 Beschouwing hoofdstuk 1	20
Hoofdstuk 2 Wie is de mantelzorger?	23
Hoofdstuk 3 Methode van onderzoek	27
3.1 Doelstelling en centrale vraag	28
3.2 Dataverzameling	28
3.3 Respondenten	29
3.4 Analysekers	29
3.5 Eerste analyse	30
3.6 Tweede analyse	31

Hoofdstuk 4 De interviews en de analyses	33
4.1 Mevrouw De Wit en haar dochter Marleen van der Veen	34
4.2 Meneer Vermeer	39
4.3 Mevrouw Vreeken	44
4.4 Mevrouw Poortugal	52
4.5 Mevrouw Van Aalst	57
4.6 Mevrouw Swart	63
Hoofdstuk 5 ‘Wat beweegt de mantelzorg?’	69
5.1 Bevindingen	70
5.2 Beschouwing	71
5.3 Geraadpleegde literatuur	75
Bijlage 1 De interviews verbatim uitgewerkt	77
Interview 1 Mevrouw De Wit en haar dochter Marleen van der Veen	78
Interview 2 Meneer Vermeer	95
Interview 3 Mevrouw Vreeken	106
Interview 4 Mevrouw Poortugal	119
Interview 5 Mevrouw Van Aalst	130
Interview 6 Mevrouw Swart	141

Voorwoord

“In den beginne is de relatie.” (Martin Buber)

Dit boek richt zich op de vraag welke perspectieven mantelzorgers hebben op de zorg die zij verlenen en op de relaties die zij onderhouden met zorgvragers en beroepskrachten. Om een antwoord te geven op deze vraag is literatuurstudie verricht en zijn diepte-interviews gehouden met mantelzorgers. Uit dit onderzoek blijkt dat mantelzorg betekenis geeft aan de relatie met de zorgvrager. Die relatie lijkt te gaan over loyaliteit, wederkerigheid en over geven en ontvangen in een familie. Opvallend is het spanningsveld bij de mantelzorgers. Aan de ene kant hebben mantelzorgers een grote bereidheid om mantelzorg te bieden vanuit loyaliteit met de zorgvrager. Aan de andere kant willen mantelzorgers invulling geven aan hun leven buiten die zorg. Het onderzoek geeft tevens handvatten aan beroepskrachten om relationeel en vraaggericht te werken met als vertrekpunt de ervaringen van de betrokkenen in de zorgsituatie.

In dit boek zijn mantelzorgers zelf aan het woord. Zij vertellen over hoe zij zorg verlenen, wat voor hen voornaam is en waar zij mooie en moeilijke momenten ervaren.

Onze dank gaat uit naar de geïnterviewde mantelzorgers. Zonder hen had dit boek niet op deze wijze geschreven kunnen worden. De verhalen waren bijzonder in hun kracht en kwetsbaarheid.

Kitty Martens en Deirdre Beneken genaamd Kolmer

Inleiding

Dit boek richt zich op de vraag welke perspectieven mantelzorgers hebben op de zorg die zij verlenen en op de relaties die zij onderhouden met zorgvragers en beroepskrachten. Uitgangspunt van deze studie is de relatie tussen ouderen, mantelzorgers en beroepskrachten, en de betekenis die zij aan die relatie geven. De resultaten van deze studie dragen bij aan theorievorming en praktische interventies voor beroepskrachten om de relatie in de zorgtriade te verbeteren. Uit onderzoek (Wittenberg, Kwekkeboom & De Boer, 2012) blijkt namelijk dat mantelzorgers zich in de relatie met de professional lang niet altijd erkend voelen. Om werkelijk zicht te krijgen op de perspectieven van mantelzorgers en de betekenis hiervan is gekozen voor een fenomenologische studie. Door een beschrijving van het fenomeen wordt de onmiddellijke beleving van de werkelijkheid blootgelegd (Miedema et al., 1997).

In deze studie is gezocht naar het perspectief, het vergezicht, van de mantelzorger op de interacties in de zorgtriade. Door het analyseren van interviews is getracht te doorgronden welke ondersteuningsvraag de mantelzorger stelt. Op welke manier kan een evenwicht in de relatie tussen zorgvrager, mantelzorger en beroepskracht worden bereikt?

Dit boek biedt meer inzicht in de betekenis van mantelzorg in het leven van de mantelzorger en in de relatie van de mantelzorger met de zorgvrager. Door de betekenis van de interacties in de zorgtriade te verwoorden vanuit het perspectief van de mantelzorger, geeft dit boek handvatten aan beroepsbeoefenaren en uitgangspunten voor beleid in zorg en welzijn.

Hoofdstuk 1 is een beschrijving van het gehanteerde theoretisch kader in relatie tot het verschijnsel mantelzorg. In hoofdstuk 2 wordt aandacht besteed aan de methode die in deze studie is gehanteerd. Twee mantelzorgportretten worden aan u gepresenteerd in hoofdstuk 3. De analyse van de interviews aan de hand van de modellen 'relationeel werken' en 'vraaggericht werken' vindt u in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 worden de bevindingen en een beschouwing gepresenteerd met als vraag 'Wat beweegt de mantelzorger?'. In de bijlagen zijn de interviews verbatim uitgewerkt.

